

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว
กรณีศึกษาในเขตกิ่งเมืองกิ่งชนบท จังหวัดกาญจนบุรี

เจตพล แสงกล้า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยประชากรและสังคม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ.2557

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็ว กรณีศึกษาในเขตกิ่งเมืองกิ่งชนบท จังหวัดกาญจนบุรี

FACTORS ASSOCIATED WITH EXCLUSIVE BREASTFEEDING: A CASE STUDY IN A SEMI-URBAN AREA, KANCHANABURI

เจตพล แสงกล้า 5436520 PRPR/M

ศศ.ม. (วิจัยประชากรและสังคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ภาณี วงษ์เอก, Ph.D., อารี จำปากลาย, Ph.D

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็ว และลักษณะทางด้านประชากรและเศรษฐกิจของมารดา ด้านสุขภาพแม่และเด็กและด้านความรู้ ทักษะและการวางแผนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะทางประชากรและเศรษฐกิจของมารดา ด้านสุขภาพแม่และเด็ก และด้านความรู้ ทักษะและการวางแผนเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา กับช่วงระยะเวลาของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็ว 3) เพื่อวิเคราะห์พหุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อช่วงระยะเวลาของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็วของมารดา โดยศึกษาเชิงปริมาณและใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการวิจัยเรื่องย่อย เรื่องการศึกษาปัจจัยเชิงเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อแบบแผนและพฤติกรรมทางด้านโภชนาการของแม่และเด็ก (2555) กลุ่มตัวอย่างคือมารดาที่มีบุตรอายุ 0-2 ปี จำนวน 219 คน

ผลการศึกษา พบว่า มารดามีอายุเฉลี่ย 27.3 ปี โดยมารดาวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี พบร้อยละ 11.4 ส่วนระยะเวลาเฉลี่ยของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็วของมารดา ประมาณ 32 วัน มีมารดาร้อยละ 16.4 ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็วนาน 3 เดือนขึ้นไป และมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็วนานครบ 6 เดือน มีเพียงร้อยละ 5.3 เท่านั้น จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Chi-square) พบว่า ตัวแปรอาชีพ ระดับรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือนของมารดา ช่วงอายุครรภ์ที่เข้ารับการฝากครรภ์ครั้งแรก การผ่าตัดคลอด ระยะเวลาการหยุดทำงานหลังคลอดของมารดาและการวางแผนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลาของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามแบบจำลอง (Logistic Regression Analysis) พบว่า ระดับรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนของมารดา ระยะเวลาการหยุดทำงานหลังคลอดของมารดา และความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา มีความสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลาของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ หน่วยงานทางด้านสุขภาพในพื้นที่ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และข้อดีของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็วและให้ความรู้และสอนมารดาตั้งครรภ์ทุกรายเกี่ยวกับการบีบนมแม่ ให้รู้จักวิธีเก็บรักษานมแม่ไว้ให้ลูกอย่างถูกต้องกรณีที่มีแม่ต้องกลับไปทำงาน

คำสำคัญ : การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเด็ว/กิ่งเมืองกิ่งชนบท/การหยุดทำงานหลังคลอด

FACTORS ASSOCIATED WITH EXCLUSIVE BREASTFEEDING: A CASE STUDY IN A SEMI-URBAN AREA, KANCHANABURI

JETTAPON SANGKLA 5436520 PRPR/M

M.A. (POPULATION AND SOCIAL RESEARCH)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: PANEE VONG-EK, Ph.D., AREE JAMPAKLAY, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) investigate the exclusive breastfeeding situation, demographic and economic characteristics of mothers, health of mothers and children, and mothers' knowledge, attitude and planning for breastfeeding; 2) analyze the correlation between factors regarding demographic and economic characteristics of mothers, health of mothers and children, and mothers' knowledge, attitude and planning for breastfeeding, and duration of exclusive breastfeeding; and 3) analyze multiple influential factors during exclusive breastfeeding. This research was quantitative research and relied on secondary information from the minor research project on Socio-Cultural Factors Influencing Mother and Child Nutrition and Behavioral Patterns (2012). The sample group involved 219 mothers with children aged 0-2 years.

The results showed that the average age of mothers was 27.3 years. About 11.4% of the sample were teenager mothers younger than 20. The average duration of exclusive breastfeeding was 32 days. About 16.4% of mothers gave the exclusive breastfeeding longer than 3 months, and only 5.3% of mothers gave exclusive breastfeeding for 6 months. According to chi-square analysis, the career, monthly family income of mothers, gestational age when receiving the first prenatal service, cesarean section, maternal leave after delivery, and planning for breastfeeding were correlated with the duration of exclusive breastfeeding at the statistical level of 0.05. According to the logistic regression analysis, the average monthly family income of mothers, maternal leave after delivery, and mothers' knowledge about breastfeeding were significantly correlated with the duration of breastfeeding.

It is recommended that a policy be developed so that the local health agencies provide good understanding and knowledge about the advantages of exclusive breastfeeding, educate and teach all pregnant women about manual expression, and breast milk storing.

**KEY WORDS: EXCLUSIVE BREASTFEEDING / SEMI-URBAN AREA / MATERNAL LEAVE
AFTER DELIVERY**

104 pages